

“Sprogets betydning for etikens rum i sygeplejen”

Kære kollegaer, ærede gæster og venner inden for sygeplejefaget.

Det er mig en ære og stor fornøjelse, som sundhedsminister og sygeplejerske, at få muligheden for at åbne “Etikdage på Færøerne for de nordiske sygeplejeetiske råd 2023”. Tak for det!

Jeg vil også benytte lejligheden at byde alle de nordiske gæster velkommen til Færøerne. Jeg håber, at I får et godt ophold her på vores øer.

Det er med stor glæde, at jeg i dag står her for at tale om et emne, der bærer en dyb betydning for vores arbejde som sygeplejersker - nemlig sprogets uundværlige rolle i etikens rum i sygeplejen.

Jeg kan stadig huske en af de første gange, hvor det blev helt tydeligt for mig, hvor stor sprogets betydning egentlig er for etikens rum i sygeplejen. Vi skal helt tilbage til halvfemserne, hvor jeg, som nyuddannet sygeplejerske, skulle på vagt.

Det var en aftenvagt, det var koldt og blæsevejr og jeg var på vej, på cykel, fra Vanløse ind til det store Rigshospital.

Da jeg mødte ind på afdeling 5052/4054, hilste jeg på mine dejlige kollegaer og vagten begyndte, som det næsten altid gjorde, med at vi fik rapport.

Inde på vagtværelset summede af liv og engagement – og nu er jeg ved at nærme mig ”oplevelsen”. Der var kommet en ny patient tidligere på dagen, han kom fra Færøerne.

Og fordi jeg kom fra Færøerne, blev det ofte mig det blev kontaktperson for færingerne. Selv synes jeg det var en god ordning, og de færøske patienter satte også pris på det. Som de ofte sagde, så var det nemmere at tale og udtrykke sig på færøsk, eller på modersmålet.

Efter rapporten, læste jeg i journalerne og gjorde mig klar til at møde patienterne. Jeg kan ikke huske, om jeg fik læst alle journalerne, men jeg kan huske den oplevelse og følelse, jeg lige pludselig sad med.

I journalen stod der: TYPISK FÆRØSK PATIENT! Der stod virkelig: TYPISK FÆRØSK PATIENT. Jeg kan huske jeg tænkte, hvad mener de mon med det? Det var nok ikke hudfarven, hårfarven eller udseende, men hvad kunne det så være?

Jeg fik selvfølgelig spurt om det. Det drejede sig om kommunikationen, hvordan man kommunikerede eller

hvordan man ikke kommunikerede. Interessant. Typisk færøsk patient.

Når vi taler om etik, så taler vi om vores moralske kompas, vores evne til at træffe beslutninger, der ikke blot er baseret på regler og procedurer, men på vores dybeste værdier og hensynet til det enkelte menneskes værdighed.

Men hvordan kan vi udtrykke disse værdier og beslutninger uden det rette sprog? Sproget er vores værktøj til at formidle vores intentioner og følelser, og det er afgørende for, hvordan vores budskaber bliver modtaget.

I sygeplejen handler vores arbejde ikke kun om at administrere medicin og udføre procedurer. Det handler om at skabe en forbindelse til patienten, forstå deres smerte, frygt og håb.

Og denne forbindelse opstår gennem kommunikation – det sprog, vi bruger til at lytte og tale med vores patienter. Når vi formår at udtrykke os klart og empatisk, åbner vi døren til etikken i vores arbejde. Vi viser, at vi respekterer patientens autonomi, at vi anerkender deres rettigheder og lytter til deres ønsker.

Men sprogets betydning for etikken rum går endnu dybere. Det sprog, vi bruger, former vores tanker og vores opfattelse af verden omkring os.

Når vi beskriver en patient, som mere end bare en medicinsk diagnose – når vi taler om deres drømme, deres familie og deres livshistorie – så udvider vi vores forståelse af deres behov. Vi ser hele mennesket og ikke blot symptomerne.

Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, hvordan vores ord kan påvirke vores patienter. Et respektfuldt og støttende sprog kan give dem håb og tillid til behandlingsforløbet. Omvendt kan et nedladende eller

uforstående sprog have alvorlige konsekvenser for deres mentale og følelsesmæssige velbefindende.

Etik og sprog er to sammenflettede elementer, der former vores tilgang til patientpleje, beslutningstagning og relationer.

Gennem historien har sygeplejersker stået som vogtere af ikke blot patienternes fysiske velvære, men også deres psykiske og åndelige sundhed. Og det er netop i dette komplekse væv af menneskelig interaktion, at sproget bliver vores stærkeste redskab.

Når vi taler om sprogets betydning for etikkens rum i sygeplejen, taler vi ikke blot om kommunikationens tekniske aspekter. Vi taler om evnen til at forstå og blive forstået, til at udtrykke medfølelse og empati, og til at træffe beslutninger, der respekterer individets autonomi og værdighed. Ethvert plejeforløb er en rejse gennem følelser, bekymringer og håb - en rejse, hvor sproget er vores vejleder og ledsager.

Når vi som sygeplejersker bruger sproget med omhu og præcision, skaber vi et fundament for tillid og respekt i vores relationer til patienterne. Vi tager os tid til at lytte til deres historier, bekymringer og ønsker, og vi formidler

vores viden og rådgivning på en måde, der er forståelig og tilgængelig. Det er igennem dette dialogiske samspil, at vi opbygger et rum, hvor patienten føler sig set og hørt, og hvor vi kan tage del i deres beslutningsprocesser på en etisk forsvarlig måde.

Etikken i sygeplejen drejer sig om at handle ud fra grundlæggende principper som autonomi, ikke-skade, velgørenhed og retfærdighed. Disse principper er ikke blot abstrakte begreber, men konkrete retningslinjer for vores daglige praksis. Og her kommer sproget ind som vores værktøj til at navigere mellem disse principper og anvende

dem i en mangfoldighed af situationer. Når vi kommunikerer klart og respektfuldt, kan vi for eksempel hjælpe en patient med at træffe beslutninger om deres behandling, der er i overensstemmelse med deres egne værdier og ønsker.

Men lad os også erkende, at sproget kan have sine begrænsninger og udfordringer i etikken. Nogle gange står vi over for sprogbarrierer, hvor vi må arbejde ekstra hårdt for at sikre, at vores budskaber når frem korrekt. Andre gange kan vores egne følelser og fordomme farve vores sprog og påvirke vores vurderinger.

Derfor er det så vigtigt, at vi som sygeplejersker løbende arbejder med at udvikle vores sprogkompetencer og refleksionsevner. Vi skal være i stand til at træde tilbage, undersøge vores egne holdninger og værdisæt, og vurdere om vores kommunikation er i overensstemmelse med vores etiske forpligtelser.

I etikken inden for sygeplejen er det ikke kun vores evne til at kommunikere med patienterne, der er afgørende, men også vores evne til at kommunikere med vores kolleger og det bredere sundhedsteam. Vi arbejder sjældent alene, og vores beslutninger og handlinger påvirker hinanden.

Når vi kan udtrykke vores tanker og observationer klart og præcist over for vores kollegaer, opnår vi en sammenhængende og effektiv pleje. Et godt eksempel er situationen omkring fejl og komplikationer. Her er det afgørende, at vi kan beskrive hændelserne objektivt og uden at skabe unødigt frygt eller usikkerhed.

Der er også en særlig dimension af sprog og etik i forhold til palliativ og end-of-life pleje. Her handler det ikke blot om at træffe de rigtige medicinske beslutninger, men også om at skabe en rummelig og støttende atmosfære for patienten og deres pårørende.

Sproget bliver broen mellem vores ønske om at lindre smerte, og vores respekt for patientens ønsker om værdighed og kontrol. Det er her, vi skal være mest følsomme og omhyggelige med vores ordvalg, da det er i disse øjeblikke, at sproget virkelig kan give trøst og styrke.

I en tid, hvor teknologien udvikler sig med lynets hast, og hvor digitale platforme bliver en større del af vores kommunikation, må vi også overveje, hvordan dette påvirker sprogets rolle i etikens rum.

Selvom virtuel kommunikation kan være praktisk og effektiv, må vi ikke glemme vigtigheden af den menneskelige kontakt og den nærværende samtale. Når vi anvender teknologi i vores pleje, skal vi være bevidste om, hvordan det påvirker vores evne til at udtrykke empati og forståelse.

Jeg har i løbet af min karriere haft flere forskellige roller. Og det at skabe relationer og gøre en forskel, har fulgt mig og er en vigtig del af mig.

For at skabe relationer har sproget afgørende betydning. Det er med sproget jeg kan skabe tillid og opbygge respekt. Denne færdighed er ikke kun vigtig i sygeplejen –

den er mindst lige så vigtig i fx. politik – der er min oplevelse dog, at sproget ikke tillægges samme betydning.

For mig er det dog altafgørende, fordi med sproget, skaber jeg et fundament for tillid og respekt i relationen. Sproget bliver derfor, også i politik, en bro, der forbinder mig med andre politikere og vælgerne.

I afslutningen af min tale vil jeg gerne opfordre os alle til at fortsætte med at værdsætte og udvikle vores sproglige færdigheder, som en integreret del af vores professionelle værktøjskasse.

Lad os erkende, at vores ord har magt - magt til at helbrede, trøste, informere og støtte. Lad os arbejde sammen for at skabe et etisk rum i sygeplejen, hvor sproget er en bro, der forbinder os med vores patienter, vores kolleger og vores samfund som helhed.

Tak for ordet og hermed er etikdagene på Færøerne for de nordiske sygeplejeetiske råd i 2023 åbnet.

Tak!